

Κ.Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ο Αχιλλεύς Αιμιλιανίδης ως ιστορικός συγγραφέας

Νομικός εκ των πλέον δραστηρίων - εξήσκησησε την δικηγορία μέχρι του θανάτου του - λογοτέχνης από των πρώτων πνευματικών εκδηλώσεων του και συγγραφέας νομικών, κοινωνιολογικών και ιστορικών βιβλίων ο Κύπριος Αχιλλεύς Κ. Αιμιλιανίδης (1903-1978) κατέλιπε πλούσιον και πολυμορφον έργον περί της Κύπρου προ παντός. Και τα δημοσιεύματά του εις τον τοπικόν τύπον (της Λευκωσίας, αλλά και των Αθηνών, ιδίως της Αθηναϊκής εφημερίδος «Ελευθερον Βήμα», η οποία κατεχώρει εις την α΄ σελίδα των φύλλων της τα άρθρα και τας ανταποκρίσεις του) είναι πολλά, συνεργασίαι του ευρίσκονται εις το Αθηναϊκόν περιοδικόν «Νέα Εστία» και ούτω καθ' εξής. Παντού και διεθνώς - διαθετε πλουσιωτάτην μόρφωσιν και είχε γνωριμίας πολλάς με επιστημονας και συγγραφείς εκτός της νήσου - προέβαλεν εις τον έντυπον λόγον την Κύπρο και τους ελευθερωτικούς της αγώνας, στόχον δια βίου του όλου έργου του και της όλης ενθέρμου παντοτε και ολοκληρωτικής προσφοράς του.

Εισαγωγικώς πολύτιμος είναι η περί του έργου αυτού και της εν γένει βιβλιογραφίας του ειδική εργασία του συμπολίτου του κ. Κώστα Ν. Κύρρη του Ιδρυματος Επιστημονικών ερευνών Κύπρου «Ο Κυθρεώτης λόγιος Αχιλ. Κ. Αιμιλιανίδης 1903-1978», δημοσιευθείσα εις τον αριθμό 5 του περιοδικού «**Ελευθερη Κυθρέα**» - εξεδόθη και εις ανάτυπον. Χρήσιμα στοιχεία περί του Αιμιλιανώδου παρέχει εις νεκρολογίαν του ο καθηγητής Φαίδων Κ. Μπουμπουλιδης εις την Αθηναϊκήν εφημερίδα «Ελευθερος Κοσμος» Τετάρτης 6 12 1978.

Είναι χαρακτηριστικόν της προσφοράς του Αιμιλιανίδου ότι η α΄ δημοσιεύσις του «Ο Τρουλλινός (Κυπριακή παράδοσις)» εις το Ημερολόγιον του Ι. Α. Βρετού του έτους 1924 είναι λογοτεχνική ανάπτυξις στοιχείου από το μακρινόν παρελθόν της νήσου. Ο νομικός σπουδαστής τότε, ο οποίος μάλιστα διεκρίθη εις τας νομικάς του σπουδάς και κατοπιν εις τας επιστημονικάς και πολιτικάς

διατριβάς και βιβλία, είχε μέσα του την αισθησιν του πλούτου και της ομορφιάς της Κυπριακής ιστορίας, της ιστορίας της πατρίδος του, και από την αγάπην του δι' αυτήν εκαλλιέργησε το έντονον και βαθύ μέσα του ιστορικόν στοιχείον δια βίου και κατα πολλούς τρόπους.

Κατά τον ανωτέρω Κύρρη (σ. 10 του ανατύπου), η εποχή που επί τριετιαν ο Αιμιλιανίδης ήτο εξοριστος (1931-1933) διά τα γνωστά συμβάντα της Κυπριακής εξεγέρσεως των χρόνων εκείνων - ήτο γενικός γραμματευσ της Εθναρχίας «η ενδοσκόπησις τον εστρεψε στις πηγες της Κυπριακής ιστορίας και στην αξιοποίηση των ιστορικών παραδόσεων της πατρίδος μας στο λογοτεχνικό επίπεδο. Κάτω από την βίωση της νέας σκλαβιάς της πατρίδος του, που εντάθηκε με την παλμεροκρατία, ο Αιμιλιανίδης μεταθέτει το βλέμμα προς τα πίσω, στις ιστορικές τύχες της Κύπρου κατά τον Μεσαίωνα και την Τουρκοκρατία, από τις οποίες αντλεί θεματα για να εκφράσει, μέσω αυτών, την διαμαρτυρία του για τη σύγχρονη εθνική μας καταπίεση και δυναμισμό». Και συνεχίζει: «σπανία λογοτέχνης που αντλεί από την εθνική του ιστορία, πέτυχε σε τέτοιο βαθμό την ανάπλαση της ατμόσφαιρας και των βασικών κάθε φορά ιστορικών ρευμάτων και ιδιορρυθμιών».

Κατά τον τρόπον αυτόν ο Αιμιλιανίδης μας δίδει το 1933 μίαν σημαντικήν συλλογήν ιστορικών διηγημάτων υπο τον τίτλον «Παλιά Κύπρος», η οποία επανεξεδόθη το 1962 το βιβλίον «Χρύσαιλλα» που εγράφη εις την γαλλικήν και εξεδόθη εις το Παρίσι (υπάρχει και Ελληνική μετάφρασις του 1938) και το άλλο «Η συμφωνία του λυτρωμού» του 1960 είναι περισσότερον λυρική πρόζα.

Έχομεν έπειτα και τα καθαρώς ιστορικά βιβλία του Αιμιλιανίδη: μίαν μετάφρασιν του Νικολ. Jorga «Η Φραγκοκρατία εν Κύπρω», η οποία ετυπώθη εις την Λευκωσίαν το 1938, την «Σύντομη ιστορία της Κύπρου» που εγράφη κυρίως γαλλικά και εξεδόθη εις το Παρίσι τρις (το 1962, 1963 και 1969). Το

1966 επιτύωθη εις Αθήνας μετάφρασις του έργου εις την Ελληνικήν υπό του φιλολόγου Σάββα Βάσου Βασιλείου. Διά την ιστορίαν αυτήν ο αυτός ως ανώ Κύρρης (σ. 18) γράφει ότι «καταστάλαγμα μελετών μίας ολόκληρης ζωής, η ιστορία αυτή είναι πυκνή σύλληψις και ωραία εκτέλεσις. Ισορροπημένη στις αναλογίες των μερών, αρετή που λείπει από την Ιστορία της Κύπρου του Hill και από άλλες μικρές και μεγάλες Ιστορίες της Κύπρου». Καθαρώς ιστορικών βιβλίων του είναι επίσης και το «Η συνθήκη ειρήνης της 7ης Σ/βρίου 1450 μεταξύ του βασιλέως της Κύπρου Ιωάννου Β' και του εμίρου του κανδηλόρου λατίφ» το 1940 εις Λευκωσίαν (πρβλ. του αυτού «όνομα, τοποθεσία και ιστορία του κανδηλόρου» εις περιοδικό «Κυπριακά σπουδαί» Γ' 1939 (1940) σ. 77-108). Πρόκειται περί συνθήκης της 7 Σ/βρίου 1450 εις την Ελληνικήν συντεταγμένης του τουρκικού εμιράτου του Κανδηλόρου (της σημερινής Αλαγίας) μεταξύ του βασιλέως της Κύπρου Ιωάννου Β', συζύγου της θυγατρός του δεσπότη του Μορέως Ελένης Παλαιολόγου και του εμίρου Λατίφ Ρέη. Το κείμενον είχαν ήδη δημοσιεύσει, αλλά εδώ κυρίως μελετάται το α' από απόψεως διεθνούς δικαίου, παρέχονται δε και άλλαι γενικώτεραι πληροφοριαί των σχέσεων των δύο συμβαλλομένων χωρών. Και μόνον η εις την Ελληνικήν γλώσσαν σύνταξις της εν λόγω συνθήκης αποτελεί αξιοσπουδαστον στοιχείον, διότι η Ελληνική πιστούται ως διεθνής γλώσσα κατά τον μεσαίωνα εις τον χώρον της Ανατολής. Ο συγγραφεύς χρησιμοποιοει ως πάντοτε, πλουσίαν διεθνή βιβλιογραφίαν και άγεται εις βάσιμα και χρήσιμα εξαγόμενα.

Κατά ένα τρίτον περισπούδαστον τρόπον η ιστορική επίδοσις του Αιμιλιανίδου διεχύθη και εις τας λοιπάς εργασίας του, τας νομικάς και ιδίως τας εθνολογικάς. Θα αναφερθώμεν ειδικώτερον εις το «Περί Βρετανικών συλοδικείων» (Αθήναι, 1928), «Διομολογήσεις και προνόμια των αλλοδαπών εν Κύπρω», Λευκωσία 1937), « Η εξέλιξις του δικαίου των μικτών γάμων εν Κύπρω» (Λευκωσία 1938), «Το ζήτημα της ιθαγενείας των Κυπρίων από της βρεττανικής κατοχής μέχρι σημερινόν» (Αθήναι 1939, η α' δημοσί-

ευσις το 1934) «Η εξέλιξις της αυτοδιοικήσεως εν Κύπρω» (Λευκωσία 1965) «The Hellenic laws of Cyprus and the Hexabiblos of Armenopoulos» (Θεσσαλονίκη 1951) και τέλος εις τα εθνικά βιβλία του «Η Ελληνικότης της Κύπρου» (Λευκωσία 1960) - είχε προηγηθή το μελέτημά του Hellenic Cyprus το 1944» - και «Απόπειραι αφελληνισμού της Κύπρου ανά τους αιώνας και τα αίτια της αποτυχίας τους» (Αθήναι 1967).

Ο Κ. Π. Κύρρης (σ. 8 του ανατύπου) θα γράψη επ' αυτών: «Στις μελέτες αυτές θιγονται μερικά καιρία προβλήματα της Κυπριακής ιστορίας με απηχήσεις και επιδράσεις στη σημερινή πραγματικότητα... Χάρης στον συνδυασμό ιστορικών και νομικών σπουδών και της Μεσαιωνικής ιστορίας και της ιστορίας του Δικαίου ο Αχιλλεύς Αιμιλιανίδης ήταν ο κατ' εξοχήν Κύπριος ειδικός για να πραγματευθή τέτοια σύνθετα, πολύπλοκα θέματα για πρώτη φορά στην ιστορία της νεώτερης γηγενούς Ελληνικής Κυπριακής επιστήμης».

Αι ιστορικά εισαγωγάι του Αιμιλιανίδου εις αυτάς τας εργασίας του και η τεκμηρίωσις των επιστημονικών συμπερισμάτων του επί ιστορικών βάσεων, στηριζομένων εις την Ελληνικήν και ξενήν βιβλιογραφίαν, αναδεικνύουν τούτον ως ιστορικών συγγραφέα λαμπρώς εξοπλισμένου αν και την ιστορικήν αποστολήν του δεν την επεδίωξε συστηματικώτερον. Κυρίως τον ενδιαφέρονταν τα εθνικά προβλήματα της μεγαλονήσου και επ' αυτών έρριπτεν όλον το βάρος της προσπάθειάς του. Εις το βιβλίον του «Η Ελληνικότης της Κύπρου» είναι από της α' σελίδος εως της τελευταίας (και από των προϊστορικών χρόνων μέχρι των ημερών μας) διάχυτος η ιστορική προβολή των γεγονότων που αναδεικνύουν και προτάσσουν αυτήν την Ελληνικότητα. Είναι κρίμα που ο Αιμιλιανίδης μας έφυγεν εις την ακμήν της δράσεώς του και πολλά ακόμη μετά βεβαιότητος σημαντικά θα επεριμέναμεν από την δημιουργόν γραφίδα του. Αι εργασίαι που κατέλιπε πάντως, έχουν ενδιαφέρον αξιομελέτητον από πάσης απόψεως. Αι διά την Κυπριακήν ιστορίαν είναι από τας καλλιτέρας του και εμφανεστέρας.